

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΡΕΘΥΜΝΟ 2004

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚ. ΓΑΛΑΝΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΕΤΗΡΙΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Γιώργιος Νικ. Γαλάνης

ΜΕΛΗ: Παναγιώτης Σίμος
Γεώργιος Σιδερίδης
Γεώργιος Παναγής
Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα

EDITOR
GIORGOS NIK. GALANIS
PROFESSOR OF SOCIAL PSYCHOLOGY

SCIENTIFIC COMMITTEE

PRESIDENT: Giorgos Nik. Galanis

MEMBERS: Panagiotis Simos
Georgios Sideridis
Georgios Panagis
Anastasia-Valentini Riga

© 2005: ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τα άρθρα του τόμου αυτού δημοσιεύονται με την προσωπική ευθύνη των συγγραφέων τους ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή. Απαγορεύεται κάθε μορφής αναδημοσίευση χωρίς τη γραπτή άδεια του Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Ελεύθερα: Ιστορικές και Ετυμολογικές Επισημάνσεις</i>	
<i>Ψυχολογική Τρομοκρατία στο Σχολείο Σήμερα</i>	
<i>Ψυχολογία της δημιουργικότητας στην επιστήμη (μελέτη περίπτωσης: η διαμόρφωση της πολιτισμικής-ιστορικής θεωρίας του L.Vygotsky)</i>	
<i>Αυτοκτονική Συμπεριφορά: Στάσεις, Αντιλήψεις και Προσωπικές Εμπειρίες σε Φοιτητικό Πληθυσμό</i>	
<i>Τύποι δεσμού και ψυχική υγεία στην καθημερινή αλληλεπίδραση: Ο ρόλος των συναισθημάτων στο διαπροσωπικό πλαίσιο</i>	
<i>Η Κοινωνική Υποστήριξη και ο Ρόλος της στη Σωματική Υγεία και Λειτουργικότητα του Ατόμου</i>	
<i>Αρρενολοχεία στις Πρωτόγονες Κοινωνίες</i>	
<i>Κανναβινοειδή, εγκέφαλος και συμπεριφορά</i>	
<i>Μνήμη και αμνησία: Θεωρητική προσέγγιση και διασαφήνιση όρων και εννοιών</i>	
<i>Συναισθηματική Αυτορύθμιση Ατόμων με και Χωρίς το Φόβο της Επιτυχίας</i>	
<i>Η συμβολή των γερμανόφωνων επιστημόνων στην ανάπτυξη της γνωστικής ψυχολογίας</i>	
<i>Συναισθηματική Νοημοσύνη: Ορισμοί, εννοιολογικά μοντέλα και προβληματισμοί</i>	
<i>Οδηγίες προς τους συγγραφείς</i>	

Συγγραφείς του τόμου

Νικόλαος Χρ. Σταμπολίδης
Καθηγητής, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Γιώργος Νικ. Γαλάνης
Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
galanis@psy.soc.uoc.gr

Σταυρούλα Τριανταφυλλίδου-Γαλάνη
Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Γενικών Ιατρικών Μαθημάτων ΤΕΙ Αθήνας
stgalani@tei.ath.gr

Μανώλης Δαφέρμος
Διδάσκων(Π.Δ. 407), Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
mdafermo@otenet.gr

Όλγα Θεμελή
Διδάσκουσα (Π.Δ. 407), Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
Themeli@psy.soc.uoc.gr

Θεόδωρος Γιοβαζολιάς
Διδάσκων(Π.Δ. 407), Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
giovazolias@psy.soc.uoc.gr

Κατερίνα Μάσχα
Διδάσκουσα (Π.Δ. 407), Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
kmascha@psy.soc.uoc.gr

Κωνσταντίνος Καφέτσιος
Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
k.kafetsios@psy.soc.uoc.gr

Παρασκευή Λυδάκη
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Τμήματος Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Ευάγγελος Καραδήμας
Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
karademas@psy.soc.uoc.gr

Θεανώ Κοκκινάκη
Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
nina@psy.soc.uoc.gr

Γεώργιος Παναγής
Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
panagis@psy.soc.uoc.gr

Ανδρέας Παπανικολάου
Καθηγητής, Department of Neurosurgery, Health Science Center-Houston, University of Texas

Παναγιώτης Σίμος
Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
psimos@psy.soc.uoc.gr

Αικατερίνη Μπαρώτα
Ψυχολόγος, Απόφοιτος τμήματος Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Γεώργιος Δ. Σιδερίδης
Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
sideridis@psy.soc.uoc.gr

Νίκος Τσιμπισκάκης
Ψυχολόγος, Απόφοιτος Τμήματος Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Ειρήνη Μάντη
Ψυχολόγος, Απόφοιτος Τμήματος Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Άννα Τσαντήλα
Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης
annatsant@acn.gr

Σοφία Τριλίβα
Επίκουρος Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
triliva@psy.soc.uoc.gr

Μαρία Πούλου
Διδάσκουσα (Π.Δ. 407), Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης
roulou@psy.soc.uoc.gr

Ελεύθερνα: Ιστορικές και Ετυμολογικές Επισημάνσεις

του Νικόλαου Χρ. Σταμπολίδη

Καθηγητή Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ: Όνομα αρχαίας πόλεως της Κρήτης, η οποία βρίσκεται περίπου 25 χιλιόμετρα ΝΑ του Ρεθύμνου, 7 χιλιόμετρα από το Αρκάδι, στον σημερινό Δήμο Αρκαδίου και στην περιοχή των Κοινοτήτων Αρχαίας Ελεύθερνας (πρώην Πρινέ) και Ελεύθερνας Μυλοποτάμου. Πρόκειται για μια από τις σημαντικότερες πρωτεύουσες πόλεις της Κρήτης της γεωμετρικής και αρχαϊκής περιόδου (9ος – 6ος αι. π.Χ.), της οποίας η ακμή διήρκησε και στα κλασσικά, ελληνιστικά, ρωμαϊκά και παλαιοχριστιανικά – πρωτοβυζαντινά, χρόνια, όντας μια από τις επτά χριστιανικές επισκοπές (μητροπόλεις) της Κρήτης.

Οι συστηματικές ανασκαφικές έρευνες του Πανεπιστημίου της Κρήτης, που διενεργούνται στην αρχαία πόλη, κατά την τελευταία εικοσαετία, καταδεικνύουν την ύπαρξη ανθρώπινης δραστηριότητας – ενδεχομένως και κατοίκησης – ήδη από τα τέλη της 4ης /αρχές 3ης χιλιετίας π.Χ. και την ύπαρξη υλικών καταλοίπων τόσο της 3ης χιλιετίας όσο και της μινωικής και μυκηναϊκής περιόδου (2^η χιλιετία π.Χ.). Αποτελεί σήμερα τον αντίποδα των κρητικών κέντρων στην περίοδο που ακολουθεί την καταστροφή των μινωικών «ανακτόρων», δηλαδή στη διάρκεια της αυγής του ελληνικού πολιτισμού, έτσι όπως τον γνωρίζουμε από το ομηρικό έπος (9ος – 7ος αι. π.Χ.).

Σύμφωνα με τους λεξικογράφους (Στέφανος Βυζάντιος) το αρχικό όνομά της ήταν Σάτρα (αλλά και σε παραλλαγές, Σάωρος και Άωρος) και στη συνέχεια μετωνομάστηκε σε Ελεύθερνα. Στον βαθμό που η μετωνομασία αυτή αντανάκλα μια διαδοχική ιστορική πραγματικότητα φαίνεται πολύ πιθανόν ότι το όνομα Σάτρα αντιστοιχεί με την ονομασία της περιοχής στην εποχή του Χαλκού. Πιθανότατα προέρχεται από τους τύπους Σάταρα (άραγε η ίδια λέξη με το τοπωνύμιο Ka-ta-ra που απαντάται στις πινακίδες της Γραμμικής Β της Κρήτης;) ή Σάτυρα με συγκοπή του μεσαίου φωνήεντος.

Η θρακοπελασγική ρίζα Σατ- σημαίνει ελεύθερος, κύριος, κυρίαρχος και ανάλογη είναι η λυκιακή εκφορά της (Κσατ = ξατράπης = σατράπης) και, επομένως, η υστερότερη ονομασία της πόλης σε Ελεύθερνα θα μπορούσε να θεωρηθεί ως σχετική με την προγενέστερη ονομασία της. Με την άφιξη των δωρικών φύλων και την ανάμιξή τους με τον γηγενή πληθυσμό και τους ιδρυτικούς μύθους που αποκρυσταλλώνονται στην αρχαϊκή περίοδο, το νέο όνομα – πάλι σύμφωνα με τον Στέφανο τον Βυζάντιο – οφείλεται στον Ελευθήρα, έναν από τους Κουρήτες, τους φύλακες δηλαδή του μικρού Κρηταγενούς Δία, που χτυπώντας τις ασπίδες τους στον Ψηλορείτη (την

άλλοτε δασωμένη Ίδη) απέτρεψαν τον Κρόνο να ακούσει το κλάμα του μικρού και να το φάει. Η ρίζα της νέας ονομασίας της πόλης, Ελευθ- συνδέεται έτσι με τα: ελεύθερος – ελευθερία και τόσο η γέννηση όσο και η συμβολική προστασία του νήπιου Δία συνδέεται συνεπώς τόσο με τις Ειλείθυιες θεότητες (αυτές δηλαδή της απελευθέρωσης, της γέννησης και του τοκετού) όσον και με την προστασία του νεογέννητου (τις ιδιότητες αυτές έχει σήμερα στην χριστιανική λατρεία και πίστη ο Άγιος Ελευθέριος).

Ωστόσο, η ονομασία της πόλης και η ετυμολογία του ονόματός της έχει συνδεθεί ήδη από την αρχαιότητα με μια ελεύθερη, ανοιχτή, προφανώς, αρχαϊκή κοινωνία οι νόμοι (από τα σπαράγματα των επιγραφών που έχουν έως σήμερα διατηρηθεί) και οι πολίτες της οποίας έδειχναν ιδιαίτερη μεταχείριση σε αλλοπολίτες και ξένους πάσης φύσεως, γεγονός που οδήγησε στη δημιουργία μιας «παράδοσης» για την απελευθέρωση οποιουδήποτε πολίτη, ο οποίος κατόρθωνε να περάσει στα σύνορα της επικράτειάς της.

Eleftherna: Historical review

Professor N. Chr. Stampolidis

Eleftherna or ***Eleutherna*** is the name of an ancient city in Crete, located approximately 25 kilometers southeast of Rethymno and 7 kilometers from Arkadi Monastery. Today, Eleftherna belongs to the Municipality of Arkadi and to the province of Mylopotamos. It was one of the most important cities in Crete during the geometric - archaic period (9th - 6th c. BC.), with its peak stretching into the Classical, Hellenistic, Roman, early Christian and Byzantine period, being one of the seven Christian dioceses of Crete.

Excavations conducted by the University of Crete the last 20 years, provide evidence of human existence and action, dating back to the late 4th / early 3rd millennium BC., as well as finds dating back to the 3rd millennium BC., the Minoan and the Mycenaean periods (2nd millennium BC.). It is considered of great importance compared to other Cretan centers after the destruction of the Minoan “palaces” that is, during the course of dawn of Greek civilization and culture as we know it from Homeric Epos (9th – 6th c. BC.).

Some of its initial names were “***Satra***”, “***Saoros***” and “***Aoros***”. The root *sat-* has the meaning of being free and dominant. Later the name Eleftherna was given to the city, deriving from the words *ελευθερία - ελεύθερος* = freedom - free, and the same root posses *Eleuther*, the city’s *heros oikistes* = its namegiving heros, one of the mythical *Kouretes*, the shield bearer companions and protectors of the newly born Zeus on Ida (Psilorites) Mountain. The various names the city used to have, seem to reflect its sequential historical reality. The etymology of all its names coincides with evidence of its written laws and documents describing a free and open archaic society, tolerant to outsiders and foreigners, a fact, which led to the creation of a “tradition”: the liberation of those, who crossed the boundaries of its dominion.

Ψυχολογική Τρομοκρατία στο Σχολείο Σήμερα

Γιώργος Νικ. Γαλάνης¹ και Σταυρούλα Τριανταφυλλίδου-Γαλάνηⁱ

¹Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
galanis@psy.soc.uoc.gr,

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μία προσπάθεια σκιαγράφησης ενός κοινωνικού φαινομένου που ελάχιστα έχει μέχρι τώρα συνδεθεί με το σχολικό πλαίσιο: την ψυχολογική τρομοκρατία. Το φαινόμενο της ψυχολογικής τρομοκρατίας αποτελεί μία πραγματικότητα που παρεμβαίνει στο χώρο του σχολείου παρακαλύδοντας τη μαθησιακή διαδικασία αλλά και το ρόλο του σχολείου ως θεσμού. Η ανάλυση του φαινομένου στα συστατικά του στοιχεία αποσκοπεί στο να το καταστήσει αναγνωρίσιμο και ανιχνεύσιμο τόσο από τους δασκάλους όσο και από τους ίδιους τους μαθητές. Στα πλαίσια της προσπάθειας αποσαφήνισης και οριοθέτησης του όρου ψυχολογική τρομοκρατία, παρουσιάζονται και αναλύονται τα φαινόμενα ενόχλησης, επίδειξης, προσβολής, τρομοκράτησης ή άσκησης ψυχολογικής βίας και τρομοκρατίας (bullying, mobbing) στο χώρο του σχολείου. Τα φαινόμενα αυτά προσεγγίζονται αρχικά ως ξεχωριστά φαινόμενα σχολικής βίας, ενώ στη συνέχεια, επιχειρείται η σύνθεσή τους ως διαφορετικές διαστάσεις του ευρύτερου κοινωνικού φαινομένου της ψυχολογικής τρομοκρατίας. Περιγράφονται επίσης, ορισμένα στοιχεία της προσωπικότητας που χαρακτηρίζουν συχνότερα τα παιδιά που παίρνουν είτε το ρόλο του θύτη, είτε του θύματος, είτε του υποστηρικτή, καθώς και οι ομαδικοί μηχανισμοί που λαμβάνουν χώρα κατά την εξέλιξη ενός τέτοιου φαινομένου. Τέλος, δίνονται κάποιες γενικές κατευθύνσεις σχετικά με τις διεθνείς τάσεις στην προσέγγιση και αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: επίθεση, ηθική παρενόχληση, σχολείο, τρομοκράτηση, ψυχολογική βία, ψυχολογική τρομοκρατία

ⁱ ευχαριστούμε θερμά τη Βλαστού Καλλιόπη μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Τμήματος Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης για τη συμβολή της στην εργασία

Ψυχολογία της δημιουργικότητας στην επιστήμη (μελέτη περίπτωσης: η διαμόρφωση της πολιτισμικής-ιστορικής θεωρίας του L.Vygotsky)

Μανώλης Δαφέρμος¹

¹ Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
mdafermo@otenet.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο άρθρο επιχειρείται η κριτική ανάλυση των βασικών προσεγγίσεων της δημιουργικότητας στην επιστήμη. Στο παράδειγμα της ζωής και του έργου του L.Vygotsky επιχειρήθηκε η ανάλυση της επίδρασης που ασκεί η στάση ζωής του ερευνητή στην επιλογή του ερευνητικού πεδίου και στην κατεύθυνση της επιστημονικής δραστηριότητας. Η δημιουργικότητα στην επιστήμη εξετάζεται ως ένα σύνθετο πρόβλημα για την κατανόηση του οποίου είναι απαραίτητη η συγκεκριμένη ιστορική διερεύνηση της αμοιβαίας συνάφειας κοινωνικών, επιστημονικών και ψυχολογικών διαστάσεων της διαδικασίας παραγωγής νέας γνώσης. Η αναπτυσσόμενη, δημιουργική επιστημονική δραστηριότητα παρουσιάζεται ως ενότητα «κλασσικού» και «ρομαντικού» τύπου σκέψης, συνθετικής και αναλυτικής θεώρησης του γνωστικού αντικειμένου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: δημιουργικότητα, επιστημονική δραστηριότητα, προσωπικότητα

Αυτοκτονική Συμπεριφορά: Στάσεις, Αντιλήψεις και Προσωπικές Εμπειρίες σε Φοιτητικό Πληθυσμό

Όλγα Θεμελή¹, Θεόδωρος Γιοβαζολιάς² και Κατερίνα Μάσχα³
¹²³ Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
themeli@psy.soc.uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αυτοκτονική συμπεριφορά φαίνεται να αποτελεί ένα αρκετά συχνό φαινόμενο. Η αυτοκτονία κατέχει σήμερα την όγδοη θέση σε παγκόσμιο επίπεδο στις αιτίες θανάτου στο γενικό πληθυσμό. Οι στατιστικές δείχνουν ότι κάθε χρόνο αυτοκτονούν σε όλο τον κόσμο από 500.000 έως και 1.200.000 άνθρωποι. Υπολογίζεται δε ότι αν δε γίνουν άμεσα προγράμματα πρόληψης, τα θύματα αυτοχειρίας θα ανέλθουν μέχρι το 2020 σε 1.500.000 άτομα το χρόνο (WHO, 2000). Ο τρόπος που αντιλαμβανόμαστε την αυτοκαταστροφική συμπεριφορά και την αυτοκτονία επηρεάζονται. Οι τρόποι με τους οποίους σκεφτόμαστε για την αυτοκαταστροφική συμπεριφορά και την αυτοκτονία επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες συμπεριλαμβανομένου του θρησκευτικού και πολιτιστικού πλαισίου στο οποίο έχουμε ανατραφεί. Έχει διαπιστωθεί ότι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που σχετίζονται με την αυτοκτονία είναι το γεγονός ότι γονείς, δάσκαλοι, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, και η ίδια η νεολαία δεν είναι ενημερωμένη για μια πληθώρα μύθων και παρερμηνειών που συνδέονται με αυτό το θέμα.

Η παρούσα μελέτη είχε στόχο τη διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων ενός δείγματος φοιτητών καθώς και την καταγραφή τυχόν προσωπικών εμπειριών αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς. Ένα δείγμα 275 φοιτητών συμπλήρωσε ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο που στόχευε στο να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τις στάσεις τους απέναντι στην αυτοκαταστροφική συμπεριφορά καθώς επίσης και διάφορους μύθους και πραγματικότητες που περιβάλλουν αυτό το ζήτημα. Διερευνούσε επίσης την προσωπική εμπειρία τους με τυχόν αυτοκαταστροφικές σκέψεις ή συμπεριφορές. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος είχε μια περιορισμένη γνώση σχετικά με το φαινόμενο της αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς και ότι ένας αξιοσημείωτος αριθμός συμμετεχόντων είχε στο παρελθόν την εμπειρία κάποιας μορφής αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς. Συζητούνται η σημασία της ευαισθητοποίησης και της έγκυρης πληροφόρησης του κοινού καθώς επίσης και η ανάγκη δημιουργίας αποτελεσματικών προγραμμάτων πρόληψης.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αυτοκτονική συμπεριφορά, φοιτητές, αντιλήψεις, μύθοι, πρόληψη

Τύποι δεσμού και ψυχική υγεία στην καθημερινή αλληλεπίδραση: Ο ρόλος των συναισθημάτων στο διαπροσωπικό πλαίσιο¹

Κωνσταντίνος Καφέτσιος¹ και Παρασκευή Λυδάκη

¹Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
k.kafetsios@psy.soc.uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες πολλές έρευνες στις κοινωνικές επιστήμες έχουν αναδείξει τον κεντρικό ρόλο των συναισθηματικών και κοινωνικών πτυχών των τύπων δεσμού ενηλίκων (*adult attachment styles*) στην ψυχική υγεία. Από αυτή την οπτική, η θεωρία δεσμού αποτελεί ένα σημαντικό θεωρητικό πλαίσιο που συνδέει τα συναισθήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις με την ψυχική υγεία του ατόμου. Η παρούσα έρευνα επέκτεινε την υπάρχουσα βιβλιογραφία εξετάζοντας τα συναισθήματα στις κοινωνικές συνδιαλλαγές ως μία μεσολαβούσα μεταβλητή στη σχέση των τύπων δεσμού και της ψυχικής υγείας. Για 7 μέρες συλλέχθηκαν δεδομένα από 52 φοιτητές με την μέθοδο Δειγματοληψίας Καθημερινών Περιστατικών (*Rochester Interaction Record*) για τα θετικά και αρνητικά συναισθήματα που βίωναν στις αλληλεπιδράσεις με γνωστούς και φίλους. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν επίσης κλίμακες ψυχικής υγείας (*Περιστασιακό Άγχος και Γενική Ψυχική Υγεία*) και δεσμού Κλίμακα Βιωμάτων στις Διαπροσωπικές Σχέσεις) στο τέλος της εβδομάδας. Τα συναισθήματα στις καθημερινές συναναστροφές βρέθηκαν να συνδέονται τόσο με τις διαστάσεις δεσμού, όσο και με την ψυχική υγεία. Ωστόσο, ο ρόλος του πλαισίου των σχέσεων ήταν καθοριστικός, αφού οι διαστάσεις δεσμού βρέθηκαν να σχετίζονται με τα συναισθήματα κυρίως στις επαφές με καλούς φίλους και επιπλέον τα θετικά συναισθήματα με καλούς φίλους βρέθηκαν να έχουν μία θετική επίδραση στην ψυχική υγεία των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα συζητούνται από την οπτική της θεωρίας των συναισθημάτων στο διαπροσωπικό πλαίσιο.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Συναισθήματα, Διαπροσωπικές σχέσεις, ψυχική υγεία, Τύποι δεσμού

¹ Μέρος αυτού του άρθρου παρουσιάστηκε στο Lidaki, P. & Kafetsios, K. (2004, Dec.). Everyday emotions and supportive interactions as mediators of individual differences effects on well being. In Kafetsios, K. & Sideridis, G. Symposium on Multi-level models of wellbeing. 1st International Conference: Quality of life and Psychology, Aristotle University, Thessaloniki, 3-5 December.

Η Κοινωνική Υποστήριξη και ο Ρόλος της στη Σωματική Υγεία και Λειτουργικότητα του Ατόμου

Ευάγγελος Καραδήμας¹

¹ Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
karademas@psy.soc.uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η κοινωνική υποστήριξη είναι έννοια πολύπλοκη και πάνω από 30 ορισμοί προσπαθούν να την προσδιορίσουν. Αναφέρεται συνήθως στο δίκτυο των κοινωνικών σχέσεων του ατόμου και στην ηθική, υλική, συναισθηματική και άλλη στήριξη που λαμβάνει από αυτό. Η υποστήριξη που μπορεί να λάβει ένα άτομο ποικίλει, ενώ δεν είναι σε όλες τις περιπτώσεις η κατάλληλη. Σχετίζεται με την έναρξη και κυρίως με την πορεία και πρόγνωση πολλών ασθενειών. Η μέχρι στιγμής έρευνα έχει δείξει ότι η κοινωνική υποστήριξη επιδρά στην υγεία τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, καθώς η επίδρασή της ασκείται είτε μέσω της νευρο-ορμονικής λειτουργίας, είτε μέσω της αλλαγής των συμπεριφορών που σχετίζονται με την υγεία, είτε ως τρόπος θωράκισης του ατόμου απέναντι στο στρες. Όμως η κοινωνική υποστήριξη, υπό ορισμένες συνθήκες, μπορεί να έχει κόστος τόσο για τους λήπτες όσο και για τους παροχείς. Προγράμματα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης που περιλαμβάνουν ή στηρίζονται στη χρήση κοινωνικής υποστήριξης έχουν αναπτυχθεί και η αποτελεσματικότητά τους συζητείται στο άρθρο. Τέλος, συζητείται η σχέση της κοινωνικής υποστήριξης με το σύστημα των διαπροσωπικών αλληλεπιδράσεων, ο ρόλος της στην αλλαγή των σκέψεων και συμπεριφορών, η σημασία της κοινοτικής υποστήριξης, καθώς και προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: κοινωνική υποστήριξη, υγεία, αρνητική κοινωνική υποστήριξη

Αρρενολογία στις Πρωτόγονες Κοινωνίες

Θεανώ Κοκκινάκη¹

¹ Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
nina@psy.soc.uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με την ευρεία έννοια, η μετάβαση στην πατρότητα, μέσω της πατρικής μίμησης των ωδινών του τοκετού, της πατρικής μίμησης της επιλόχειας αδιαθεσίας και/ή των διατροφικών και συμπεριφορικών απαγορεύσεων που επιβάλλονται στον πατέρα, σηματοδοτείται, σε κάποιες πρωτόγονες κοινωνίες, με ειδικές τελετές στις οποίες στο σύνολο τους αποδίδεται ο όρος «τελετουργική αρρενολογία». Ο σκοπός της παρούσας θεωρητικής εργασίας είναι η περιγραφή και η παρουσίαση των ερμηνειών που έχουν διατυπωθεί για το φαινόμενο της τελετουργικής αρρενολογίας προκειμένου να αναζητηθεί ένα επαρκές ερμηνευτικό πλαίσιο υπό το πρίσμα των δεδομένων της σύγχρονης Αναπτυξιακής Ψυχολογίας. Για το σκοπό αυτό η παρούσα εργασία δομείται ως εξής: στο πρώτο μέρος της εργασίας γίνεται μια ιστορική ανασκόπηση της χρήσης του όρου της «τελετουργικής αρρενολογίας». Στο δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται μια προσπάθεια ορισμού της «τελετουργικής αρρενολογίας» καθώς και περιγραφή των ειδών και των παραλλαγών αυτής στις πρωτόγονες κοινωνίες. Μια ανασκόπηση των ερμηνειών που έχουν δοθεί για την τελετουργική αρρενολογία παρουσιάζεται στο τρίτο μέρος της εργασίας. Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με μια σύνοψη των παραπάνω, την άσκηση κριτικής και τη διατύπωση ενός προβληματισμού για την επάρκεια των ερμηνειών αυτών. Μέσα από τον προβληματισμό αυτό, στο τέλος της εργασίας, διατυπώνεται η υπόθεση ότι η θεωρία της «έμφυτης διυποκειμενικότητας» πιθανόν να αποτελεί μια ερμηνευτική πρόταση άξια προσοχής για αυτό το εξαιρετικά ενδιαφέρον φαινόμενο.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: πατρότητα, τελετουργική αρρενολογία, προγεννητική/ψευδο-μητρική αρρενολογία, μεταγεννητική/διαιτητική αρρενολογία, θεωρία της έμφυτης διυποκειμενικότητας

Κανναβinoειδή, εγκέφαλος και συμπεριφορά

Γεώργιος Παναγής¹

¹ Εργαστήριο Νευροεπιστημών & Συμπεριφοράς,
Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
panagis@psy.soc.uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έρευνα των τελευταίων 15 ετών έχει δείξει την ύπαρξη ενός ενδογενούς συστήματος στον εγκέφαλο, πάνω στο οποίο ασκεί τις δράσεις του το κύριο δραστικό συστατικό της κάνναβης, η Δ9-τετραϋδροκανναβινόλη. Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει υποδοχείς κανναβinoειδών, ενδογενείς ουσίες και ένζυμα για τη βιοσύνθεση και απενεργοποίηση των ενδογενών ουσιών. Κύρια λειτουργία του ενδογενούς συστήματος κανναβinoειδών αποτελεί η ρύθμιση της συναπτικής διαβίβασης σε διεγερτικές και ανασταλτικές οδούς του εγκεφάλου. Οι CB1 υποδοχείς εντοπίζονται κυρίως στον εγκέφαλο, με τις υψηλότερες πυκνότητες στον ιππόκαμπο, την παρεγκεφαλίδα, το ραβδωτό και το φλοιό. Η παρουσία τους στις περιοχές αυτές δικαιολογεί τις δράσεις των κανναβinoειδών στο κεντρικό νευρικό σύστημα. Σ' αυτές περιλαμβάνονται η διαταραχή της ψυχοκινητικής δραστηριότητας και της βραχύχρονης μνήμης, η αναληψία, η διέγερση της όρεξης και οι αντιεμετικές δράσεις. Στη βιβλιογραφία υπάρχουν αντικρουόμενα δεδομένα σχετικά με τη δυνατότητα της κάνναβης να προκαλεί εξάρτηση. Πολλές μελέτες ζώων έχουν δείξει ότι αναπτύσσεται ανοχή στις περισσότερες συμπεριφορικές και φυσιολογικές δράσεις της Δ9-τετραϋδροκανναβινόλης. Παρόλα αυτά, δεν είναι σαφές ότι αναπτύσσεται σημαντικό βαθμό ανοχή σε ανθρώπους που κάνουν περιστασιακή χρήση μέτριων ποσοτήτων μαριχουάνας. Μολονότι οι κλασικές εθιστικές ουσίες, που προκαλούν ευφορία στον άνθρωπο, παρουσιάζουν ενισχυτικές ιδιότητες σε ζωικά μοντέλα, οι ενισχυτικές ιδιότητες της Δ9-τετραϋδροκανναβινόλης ή άλλων συνθετικών κανναβinoειδών σε μελέτες βασικής έρευνας δεν είναι ιδιαίτερα σαφείς. Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις έχει αναφερθεί αποστροφή μετά την χορήγηση Δ9-τετραϋδροκανναβινόλης ή άλλων κανναβinoειδών. Στους χρήστες κάνναβης δε φαίνεται να εκδηλώνεται σοβαρό σύνδρομο στέρησης, μολονότι έχουν αναφερθεί ορισμένα συμπτώματα που συνιστούν περισσότερο ψυχολογική εξάρτηση από την ουσία. Βασικές και κλινικές μελέτες έχουν δείξει ότι η κάνναβη και οι αγωνιστές κανναβinoειδών ενδέχεται να έχουν χρήσιμες θεραπευτικές εφαρμογές. Ενδεχομένως φάρμακα που αυξάνουν τη δραστηριότητα των ενδογενών κανναβinoειδών να προσφέρουν στο μέλλον νέες θεραπευτικές δυνατότητες με μεγαλύτερη ασφάλεια και αποτελεσματικότητα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Δ9-τετραϋδροκανναβινόλη. Κάνναβη. Μαριχουάνα.

Μνήμη και αμνησία: Θεωρητική προσέγγιση και διασαφήνιση όρων και εννοιών

Ανδρέας Παπανικολάου¹ & Παναγιώτης Σίμος²

¹University of Texas, Health Science Center-Houston, Department of Neurosurgery

²Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
psimos@psy.soc.uoc.gr

Περίληψη

Το παρόν άρθρο επιχειρεί μια σύντομη αποσαφήνιση όρων που σχετίζονται με τη λειτουργία της μνήμης στον άνθρωπο. Διαπιστώνεται ότι διαταραχές του λόγου (αφασία), σύνθετης οπτικής (αγνωσία) και κινητικής λειτουργίας (απραξία) αποτελούν ουσιαστικά διαταραχές μνήμης, καθώς επηρεάζουν την ικανότητα του ατόμου να φέρει στη συνείδησή του και να χρησιμοποιήσει μαθημένες γνώσεις σχετικά με γλωσσικές συμβάσεις, οικεία οπτικά ερεθίσματα, και σύνθετες κινητικές αλληλουχίες. Στο κύριο μέρος του άρθρου προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά των επιμέρους λειτουργιών της μνήμης ανάλογα με το περιεχόμενο (άδηλη και έκδηλη μνήμη, με την τελευταία να περιλαμβάνει μνήμες επεισοδίων, συμβόλων, εννοιών, και πληροφοριών), το χρονικό πλαίσιο στο οποίο σκιαγραφείται η λειτουργία της μνήμης (βραχυπρόθεσμη, μακροπρόθεσμη), και τυχόν επιπρόσθετες διεργασίες που λαβαίνουν χώρα (μνήμη εργασίας). Τέλος, αναφέρονται εν τάχει νευρολογικές και ψυχογενείς καταστάσεις που χαρακτηρίζονται από μόνιμη ή παροδική απώλεια μιας ή περισσότερων από τις επιμέρους λειτουργίες της μνήμης.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: εγκεφαλικός μηχανισμός, αγνωσία, αφασία, ανάκληση, εδραίωση

Συναισθηματική Αυτορύθμιση Ατόμων με και Χωρίς το Φόβο της Επιτυχίας

Αικατερίνη Μπαρώτα, Γεώργιος Δ. Σιδερίδης¹,
Νίκος Τσιμπισκάκης και Ειρήνη Μάντη

¹Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
sideridis@psy.soc.uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της εκδήλωσης του φόβου της επιτυχίας ως κινήτρου, καθώς και η ανάλυση της συναισθηματικής εμπειρίας ατόμων που εκδήλωσαν ή όχι το φόβο επιτυχίας. Πενήντα δυο πρωτοετείς φοιτητές του Πανεπιστημίου Κρήτης εισήχθησαν σε μια πειραματική διαδικασία, η οποία είχε σκοπό να αναδείξει συμπεριφορές απομάκρυνσης από συγκεκριμένο στόχο, υπό την παρουσία σχετικών με αυτόν απαιτήσεων. Ως αποτέλεσμα, 31 συμμετέχοντες απομακρύνθηκαν από το στόχο. Η κατανομή του φόβου επιτυχίας μεταξύ των δυο φύλων ήταν ισότιμη, εύρημα ωστόσο που αξιολογείται με επιφυλακτικότητα εξαιτίας της άνισης κατανομής αντρών και γυναικών στο δείγμα. Χορηγήθηκε παράλληλα μια κλίμακα συναισθημάτων σε τρεις διαφορετικές χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας, προς εκτίμηση της συναισθηματικής κατάστασης των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των συναισθημάτων έδειξαν ότι τα άτομα που δεν εκδήλωσαν το φόβο της επιτυχίας βίωσαν σε στατιστικά σημαντικά υψηλότερο επίπεδο συναισθήματα χαράς, ενεργητικότητας και ενδιαφέροντος σε σχέση με αυτά που εκδήλωσαν το φόβο επιτυχίας. Επίσης η πειραματική διαδικασία παρήγαγε σε μεγάλο βαθμό αρνητικά συναισθήματα για την ομάδα υψηλού φόβου επιτυχίας σε σχέση με τα συναισθήματά τους κατά την εισαγωγή στο πείραμα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Συναισθήματα, Φόβος αποτυχίας, Φόβος επιτυχίας

Η συμβολή των γερμανόφωνων επιστημόνων στην ανάπτυξη της γνωστικής ψυχολογίας

Άννα Τσαντήλα¹

¹ Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
annatsant@acn.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν άρθρο φωτίζει το έργο γερμανόφωνων επιστημόνων που δημιούργησαν νέα «παραδείγματα» στη γνωστική ψυχολογία. Αρχικά ανιχνεύονται οι ρίζες της πειραματικής ψυχολογίας στο έργο του Weber, ο οποίος διατύπωσε την πρώτη ποσοτική σχέση ανάμεσα σε ένα φυσικό ερέθισμα και σε ένα ψυχικό βίωμα, στο έργο του Fechner, ιδρυτή της ψυχοφυσικής, και στις έρευνες του Ebbinghaus αναφορικά με τη μνήμη. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η σχολή του Würzburg, οι εκπρόσωποι της οποίας εγκαίνιασαν την πειραματική διερεύνηση του φαινομένου της σκέψης. Την ίδια περίπου εποχή η σχολή του Βερολίνου γονιμοποίησε την ψυχολογία της αντίληψης με την έννοια της μορφής και απομακρύνθηκε από το αίτημα του Wundt για την πειραματική διερεύνηση των μεμονωμένων στοιχείων που συνθέτουν τα ψυχικά φαινόμενα. Παράλληλα ο Sander, βασικός εκπρόσωπος της σχολής της Λειψίας, εμπλούτισε τη γνωστική ψυχολογία με την εννοιολογική σύλληψη της συγχρονικής γένεσης μορφών. Μεταπολεμικά ο Ivo Kohler έγινε γνωστός χάρη στα πειράματά του με παραμορφωτικά γυαλιά, ενώ ο Dörner έδωσε ώθηση στην επιστημονική διερεύνηση της επίλυσης σύνθετων προβλημάτων.

Το ολιστικό «παράδειγμα» που αναδύθηκε στο γερμανόφωνο χώρο κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αι. άσκησε ισχυρή επίδραση στην ανάπτυξη της σύγχρονης γνωστικής ψυχολογίας όπως αποδεικνύεται κυρίως στο έργο του Neisser.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: γνωστική ψυχολογία, παραδείγματα, Weber, Fechner, Ebbinghaus, σχολή του Würzburg, ψυχολογία της μορφής, σχολή του Βερολίνου, σχολή της Λειψίας, Ivo Kohler, Dörner

Συναισθηματική Νοημοσύνη: Ορισμοί, εννοιολογικά μοντέλα και προβληματισμοί

Σοφία Τριλίβα¹ & Μαρία Πούλου²

^{1,2} Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
triliva@psy.soc.uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη για τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο μελέτης της ανθρώπινης νοημοσύνης. Τα τελευταία χρόνια, όμως, αυτοί οι τομείς της ανάπτυξης έχουν γίνει αναπόσπαστο κομμάτι εκείνου που ευρέως ονομάζεται “Συναισθηματική Νοημοσύνη”. Σ’ αυτό το άρθρο κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή στον χώρο της μελέτης της νοημοσύνης, εντοπίζοντας τις έννοιες και αναφορές που σχετίζονται με την συναισθηματική νοημοσύνη, στα εννοιολογικά μοντέλα που αφορούν στην συναισθηματική νοημοσύνη και στους προβληματισμούς που υπάρχουν στον χώρο αυτό.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: *Συναισθηματική νοημοσύνη, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη και κοινωνική και συναισθηματική μάθηση*

ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Οδηγίες προς τους συγγραφείς

Η Επιστημονική Επετηρίδα «Ελεύθερνα» του Τμήματος Ψυχολογίας δημοσιεύει εργασίες ερευνητικού ή θεωρητικού περιεχομένου, καθώς και βιβλιοκρισίες. Η έκταση του άρθρου θα πρέπει να περιορίζεται σε 35 δακτυλογραφημένες σελίδες συμπεριλαμβανομένων της βιβλιογραφίας, πινάκων, εικόνων, και περιλήψεων. Οι βιβλιοκρισίες δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν σε έκταση τις τρεις δακτυλογραφημένες σελίδες. Τα άρθρα αποστέλλονται για τυφλή κρίση σε δύο κριτές που είναι σχετικοί με το αντικείμενο της μελέτης, η δε τελική απόφαση για την αποδοχή του άρθρου λαμβάνεται από την σχετική Επιτροπή του Τμήματος.

Τα άρθρα συνοδεύονται από περίληψη 200 περίπου λέξεων στα Ελληνικά και στα Αγγλικά και από λέξεις κλειδιά. Τα άρθρα υποβάλλονται σε τρία αντίτυπα, δακτυλογραφημένα σε σελίδες A4, με διπλό διάστημα, περιθώρια 2.5 εκ., και γραμματοσειρά Times 12. Η υποβολή μιας εργασίας προϋποθέτει ότι είναι πρωτότυπη και ότι δεν έχει υποβληθεί για δημοσίευση σε άλλο έντυπο. Το copyright του δημοσιευμένου άρθρου ανήκει στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστήμιο Κρήτης, και οι συγγραφείς είναι υπεύθυνοι για τη λήψη άδειας χρησιμοποίησης τυχόν υλικού (π.χ., περικοπές, εικόνες, φωτογραφίες, κλπ.) το οποίο έχει δημοσιευτεί σε άλλο έντυπο και προστατεύεται από copyright. Για τη σύνταξη του κειμένου θα πρέπει να ακολουθούνται οι κανόνες του Εγχειριδίου Δημοσιεύσεων του American Psychological Association, 4^η Έκδοση.

Η πρώτη σελίδα του άρθρου περιλαμβάνει τον τίτλο, το όνομα του/των συγγραφέων, το ίδρυμα με το οποίο συνδέονται, και τη διεύθυνση, τηλέφωνο, και e-mail του κυρίου συγγραφέα. Η δεύτερη σελίδα περιλαμβάνει τον τίτλο του άρθρου, την περίληψη, και τις λέξεις κλειδιά. Προκειμένου για ερευνητικές εργασίες, συμπεριλαμβάνουν Εισαγωγή, Μέθοδο (Δείγμα, Δοκιμασίες, Μετρήσεις-Ανάλυση Δεδομένων), Αποτελέσματα, και Συζήτηση. Οι πίνακες διαθέτουν επικεφαλίδα, ενώ οι Εικόνες (Διαγράμματα, Σχήματα, ή Φωτογραφίες) ακολουθούνται από σύντομη αλλά περιεκτική επεξήγηση. Πίνακες και Εικόνες έχουν ξεχωριστή αύξουσα αρίθμηση και τοποθετούνται μέσα στο κείμενο στην κατάλληλη θέση.

Τα άρθρα συνοδεύονται από κατάλογο βιβλιογραφικών αναφορών (Βιβλιογραφία) σε αλφαβητική σειρά και γράφονται ως εξής:

Για άρθρα: Torgesen, J.K., Alexander, A.W., Wagner, R.K., Rashotte, C.A., Voeller, K.K.S., & Conway, T. (2001). Intensive remedial instruction for children with severe reading disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 34, 33-58.

Για βιβλία: Olson, R.K. & Gayan, J. (2001). Brains, genes, and environment in reading development. In S.B. Neuman & D.K. Dickinson (Eds.), *Handbook of Early Literacy Research* (pp. 81-94). New York, NY: Guilford Press.

Για κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους: Mash, E.J. & Barkley, R.A. *Child Psychopathology*. New York: Guilford Press.

Στις ελληνικές εκδόσεις ο Editor αναφέρεται ως Επιμελητής Έκδοσης και το (in press) ως (υπό δημοσίευση).

Οι βιβλιογραφικές παραπομπές στο κείμενο αναφέρουν το όνομα του/των συγγραφέων αν ο αριθμός τους δεν υπερβαίνει τους τρεις (π.χ. Thomas, Bryant, & Manus, 1987) ή το όνομα του πρώτου συγγραφέα συνοδευόμενο από "et al." αν πρόκειται για εργασία με περισσότερους από τρεις συγγραφείς (π.χ. Smith et al., 1990).

Παρακαλούνται οι ενδιαφερόμενοι να αποστέλλουν τρία αντίγραφα της εργασίας τους στον Πρόεδρο της Επιτροπής Επετηρίδας Καθηγητή Γιώργο Νικ. Γαλάνη, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστημιούπολη Γάλλου, Ρέθυμνο 74100. Τηλ. 28310-77577. Fax: 28310-77578, email: galanis@psy.soc.uoc.gr